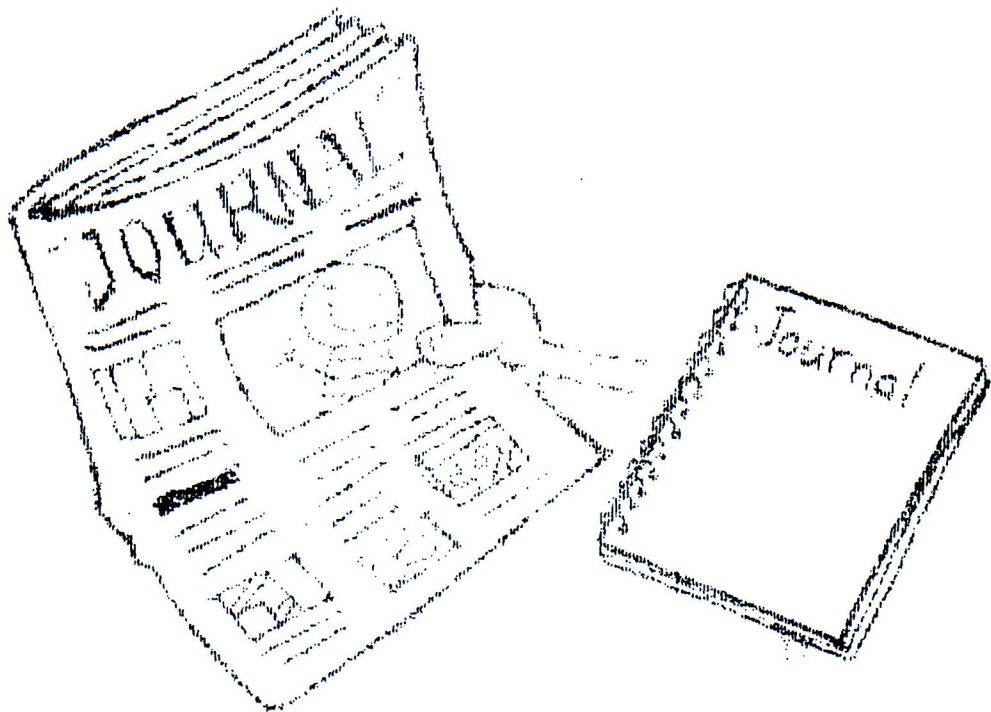


บัญชีรายชื่อวารสารวิชาการ

List of Approved National/International Journals



รวบรวมโดยกลุ่มงานประเมินคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

66.	วารสารสถาบันพระปกเกล้า
67.	วารสารสมาคมนักวิจัย
68.	วารสารสังคมผู้นำโขง
69.	วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
70.	วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
71.	วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช
72.	วารสารห้องสมุด
73.	วารสารอักษรศาสตร์
74.	วารสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์
75.	สยามวิชาการ
76.	สังคมศาสตร์ : วารสารทางวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
77.	สุทธิปริทัศน์
78.	อินฟอร์เมชั่น
วารสารวิชาการระดับชาติ	
79.	ABAC Journal
80.	Educational Journal of Thailand
81.	Journal of English Studies
82.	NIDA Language and Communication Journal
83.	Thoughts
84.	เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์
85.	โดมทัศน์
86.	กระแสวัฒนธรรม
87.	จุดนิติ
88.	จุดสารหอดจดหมายเหตุการณ์ศาสตร์
89.	จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์
90.	คูลพาห
91.	นิเทศศาสตร์ปริทัศน์
92.	บทบัณญัติย์
93.	มนุษยศาสตร์สาร
94.	รัฐาภิรักษ์
95.	รัฐศาสตร์ปริทัศน์

INTELLECTUAL

LEGISLATION

GEOGRAPHY

GOVERNMENT

Innovation

THOUGHTS

PSYCHOLOGY

LANDSCAPE

FRONTIER

LEARN

Intelligent

Map

Pundit

CONFEDERATION

COPYRIGHT



DEFAMATION JUDGMENT :

LITIGATION

RIGHT

CONSTITUTION

MONUMENT

Minds

PROBABILITY

SUFFRAGE

GRADUATE

PARADIGM

Theory

RESOLUTION

POLITICAL SCIENCE

Intelligence

FAIRNESS

Society

EXTRADITION

Behavior

INTERVENTION

Budget

SRATIFICATION

DIFFUSION

LEGISLATION

Personality

CRITICAL THINKING

CONCEPT

วารสาร ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2556

สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

Journal of Social Sciences and Humanities



วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชื่อวารสาร วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ISSN 0125-2860 (สงวนลิขสิทธิ์)

กำหนดเผยแพร่ 2 ฉบับ ต่อปี
ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

เจ้าของ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุดประสงค์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป
ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนข่าวสาร
ข้อมูล ความคิดเห็นทางวิชาการและวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อันจะ
เป็นการพัฒนาการศึกษาและการวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

สถานที่ติดต่อ บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถนนงามวงศ์วาน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
E-mail : fsocstn@ku.ac.th
โทรศัพท์ 0-2561-3484 ต่อ 300,327 โทรสาร 0-2561-3728

ราคา 150 บาท

ภาพปก วรรณโชค เทียนคำ

- * กองบรรณาธิการทรงไว้ซึ่งสิทธิในการพิจารณาและตัดสินใจตีพิมพ์ลงในวารสาร
- * ทรรศนะและข้อคิดเห็นดังปรากฏในบทความต่างๆ ของวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และกองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยและไม่มีส่วน
รับผิดชอบใดๆ ผู้ประสงค์จะนำข้อความจากบทความไปเผยแพร่ต่อ ต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียน

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2556)

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ	ศ.ดร.ปิยนาด บุนนาค	ศ.ดร.ไชยวัฒน์ คำชู
	ศ.ดร.สัญญา สุวังบุตร	ศ.ดร.ภูวดล ทรงประเสริฐ
	ศ.ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์	ศ.ดร.สุภางค์ จันทวานิช
	รศ.ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ	ศ.กุลวดี มกราภิรมย์
	รศ.ดร.โกวิท วงศ์สุรวัฒน์	รศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร
	รศ.ดร.ปรีชา คูวินทร์พันธุ์	รศ.ดร.สมเกียรติ วันทะนะ
	รศ.ดร.อรพินทร์ ชูชม	รศ.พรชัย ตระกูลวรานนท์
	รศ.พวงเพชร สุรัตน์กุล	รศ.วัฒนา ศรีสัตย์วาจา
	ผศ.ดร.วิลาศลักษณ์ ชวัลลี	ดร.สุรัช รัตนเสริมพงศ์
	ดร.รัชนีวรรณ วณิชย์ถนอม	

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ คณบดีคณะสังคมศาสตร์ (รศ.ดร.มนฤตย์พล อรุณบุญนวลชาติ)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ (ผศ.ดร.ทิพพินา สมุทรานนท์)
อ.ดร.มาตริณี รัชต์ตานนท์ชัย
รศ.สุภัทรา น.วรรณพิน

อภินันทนาการ

บรรณาธิการ ผศ.ดร.โสวัตรี ณ ถลาง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ อ.ดร.กนิษฐา ชิตช่วง

กองบรรณาธิการ ศ.ดร.ชูชัย สมิทธิไกร
ผศ.ดร.ดุขฎิ เจริญสุข
ผศ.ดร.พิมลพรรณ อิศรภักดี
ผศ.ดร.ศุภกาญจน์ พงศ์ยี่หล้า

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

รศ.ดร.พรรณณี บัวเล็ก
ผศ.ดร.พันธ์ทิพย์ จงไกรยศ
ผศ.ดร.รัตติกรณ์ จงวิศาล
ผศ.ดร.อรนนท์ กลั่นทูประ
อ.พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ

เลขานุการกองบรรณาธิการ มนัธญา นิลพันธุ์

ผู้ช่วยเลขานุการกองบรรณาธิการ เกวริน ยุทธโกศา
วรรณโชค เทียนคำ
ชนกร พิศมัย
อัญชญา ต่อมแสง

เหรียญก ปิยะรัตน์ คล้ายแย้ม

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ฉบับขึ้นปีที่ 39 ขอต้อนรับผู้อ่านด้วยหน้าปกใหม่ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของศาสตร์ทางสังคมที่มากด้วยความหลากหลาย บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความพิเศษเรื่อง รัฐบาลนายชวนหลีกภัยสมัยที่ 1 กับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาการกำหนดนโยบายและกระบวนการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรี โดยกองบรรณาธิการได้รับเกียรติจาก ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค เป็นผู้เขียน และบทความวิชาการ บทความวิจัยที่น่าสนใจจากสาขาต่างๆ เช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยาและอื่นๆ ที่เป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์ รวมถึงบทแนะนำหนังสือที่น่าสนใจติดตามด้วย

กองบรรณาธิการวารสารฯ มีความยินดีอย่างยิ่งที่ผลการประเมินคุณภาพวารสารฯที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI (รอบที่ 2) โดยศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยประเมินให้วารสารที่ท่านถืออยู่นี้เป็นวารสารในกลุ่มที่ 2 ด้วยเป็นวารสารที่อยู่ระหว่างการปรับปรุงคุณภาพเพื่อขอการรับรองจาก TCI และอยู่ในฐานข้อมูล TCI ซึ่งกองบรรณาธิการตระหนักดีถึงภารกิจที่จะต้องดำเนินการต่อไปเพื่อพัฒนาให้วารสารฯมีคุณภาพมากขึ้น

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ยังคงยินดีต้อนรับข้อเขียนในรูปแบบบทความของนักวิชาการจากทุกสถาบันและบทความจากนิสิตทั้งที่เป็นบทความจากวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ (IS) ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกท่านได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของวารสารฯอย่างทั่วถึง

ขอขอบพระคุณผู้เขียน ที่ให้ความสนใจส่งต้นฉบับเข้ามารับการพิจารณาการตีพิมพ์อย่างสม่ำเสมอจำนวนมาก ขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านตลอดจนสมาชิกและผู้สนใจทั่วไปที่ให้ความสนใจสนับสนุนตลอดมา

ผศ.ดร.โสวัตรี ณ ถลาง

บรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES
ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2556 ISSN 0125-2860

สารบัญ
Content

บทความพิเศษ	
รัฐบาลนายชวนหลีกภัยสมัยที่ 1 กับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาการกำหนดนโยบายและกระบวนการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรี <i>ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนดา บุญนา</i>	1
บทความวิชาการ	
พัฒนาการทางแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ ในบริบทของศาสตร์ต่างๆ <i>อ.กังสดาล เชาว์วัฒนกุล</i>	24
บทความวิจัย	
มิติทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรี <i>ผศ.ดร.โสวัตรี ณ ถลาง กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้ สุดารัตน์ รอดบุญส่ง</i>	37
ความพึงพอใจของผู้รับบริการการขอใบอนุญาตใช้สถานที่ประกอบกิจการที่เป็นอันตราย ต่อสุขภาพของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี <i>รศ.สิริกร กาญจนสุนทร อ.ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง</i>	56
* ลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร <i>อ.รัก ชุณหกาญจน์ อ.ดร.นิยะดา จิตต์จรัส</i>	71
การลงทุนของต่างชาติต่อการขายที่ดินภาคเกษตรกรรม : กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา <i>อ.ธนารดี คำยา</i>	84
การขยายตัวทางการค้าผ่านแดนระหว่างไทย-จีนตอนใต้และการพัฒนา การขนส่งในกลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน <i>ผศ.ธีรภัท ชัยพิพัฒน์</i>	96

อิทธิพลของการมีส่วนร่วมกิจกรรมนิสิต การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจควบคุมตนเอง และลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมทางการเมืองของนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	112
วรรณกร พลพิชัย ผศ.น.ท.หญิง ดร.งามลมัย ผิวเหลือง	
อิทธิพลของบุคลิกภาพ การขัดเกลาทางสังคมและความไว้วางใจที่มีผลต่อความศรัทธา ผู้นำทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	130
จิภาวี เหมาะางาม ผศ.น.ท.หญิง ดร.งามลมัย ผิวเหลือง	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานรายเดือนบริษัทเครื่องดื่มแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี	150
ปวีตติ วิธัชวาทิน ผศ.ดร.ถวัลย์ เนียมทรัพย์	
ความแกร่งของจิตใจ การมองโลกในแง่ดี และการปรับตัวต่ออุทกภัยของประชาชน ในตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	171
พรรณิ เขาแก้ว รศ.บัวทอง สว่างโสภากุล	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงาน ระดับปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	186
รัตนา เลี้ยงพาณิชย์ ผศ.ดร.ถวัลย์ เนียมทรัพย์	
ดัชนีชี้วัดความสุขมวลรวมชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	209
ธนกฤต ทูริสุทธิ ดร.ชาตรี นาคะกุล	
การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งในการบริหารพื้นที่วิหารพระมงคลบพิตร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	221
รัตนาพร ศิริวงษ์ อ.ดร.อรนันท กัลันทปุระ	
กระบวนการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ทางร่างกายของวัยรุ่นไทย ที่พิการทางสายตา	236
วันทนีย์ อารีรอบ รศ.ดร.จุลณี เทียนไทย	
การบริหารการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของมหาเถรสมาคม	253
พระมหานงค์ อับไพ ดร.ทศวน ชูเพ็ญ	
บทวิจารณ์หนังสือ	
Arab Spring Dreams : The Next Generation Speaks Out for Freedom and Justice from North Africa to Iran	268
อ.ไพลิน กิตติเสรีชัย	
Global Sociology: Introducing Five Contemporary Societies	274
อ.ดร.อรนัลดดา ชินศรี	

ลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*

Forgiveness Characteristic of Teenagers in Bangkok

รัก ชุณหากาญจน์**
ดร.นิยะดา จิตต์จรัส***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครและนำลักษณะการให้อภัยดังกล่าวมาใช้ในการสร้างและพัฒนาโปรแกรมการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาการให้อภัยสำหรับวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยวัยรุ่นจำนวน 565 คน ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่นซึ่งมีคะแนนระหว่าง 1-7 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นในกรุงเทพมหานครมีการให้อภัยอยู่ในระดับค่อนข้างให้อภัย ($\bar{x} = 4.74$, $SD = 0.761$) และเมื่อพิจารณาตามลักษณะของการให้อภัย พบว่า วัยรุ่นมีการให้อภัยในระดับค่อนข้างจะให้อภัย ในการให้อภัยตนเอง ($\bar{x} = 5.48$, $SD = 0.783$) และการให้อภัยสถานการณ์ ($\bar{x} = 4.55$, $SD = 0.783$) สำหรับลักษณะของการให้อภัยผู้อื่นพบว่าวัยรุ่นมีการให้อภัยระดับปานกลาง ($\bar{x} = 4.50$, $SD = 0.783$)

คำสำคัญ: การให้อภัย ลักษณะการให้อภัย วัยรุ่น

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the forgiveness characteristics of teenagers in Bangkok and to apply such characteristics to create and develop teenager's forgiveness counseling program. The samples were 565 teenagers in Bangkok. The instrument used for data collection was The Forgiveness Scales for Teenager, with the scores ranging from 1-7. The data were analyzed by descriptive statistic program. The results of the research showed that the teenagers in Bangkok had forgiveness at the "rather" level ($\bar{x} = 4.74$, $SD = 0.761$). Analyses by the characteristic of forgiveness

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญาานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาการให้อภัยในวัยรุ่น: กรณีศึกษาการให้ความช่วยเหลือด้วยการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาการให้อภัยสำหรับวัยรุ่นและวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม" ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** นิสิตหลักสูตรการศึกษาคุณศึกษบัณฑิต จิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*** อาจารย์ที่ปรึกษาปริญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

indicated that the teenagers had forgiveness at the "rather" level in terms of self forgiveness (\bar{x} = 5.48, SD = 0.783), and in terms of situation forgiveness (\bar{x} = 4.55, SD = 0.783). In terms of forgiving others, the teenagers had forgiveness at the moderate level (\bar{x} = 4.50, SD = 0.783).

Keywords: forgiveness, forgiveness characteristic, teenagers

บทนำ

การให้อภัย (forgiveness) เป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่สำคัญของจิตวิทยาเชิงบวก (positive psychology) (Snyder, 2007: 301) อันเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสงบสุขในการดำเนินชีวิต มีผู้ให้ความหมายของการให้อภัย ไว้แตกต่างกันไป เช่น ทางพุทธศาสนา การให้อภัยเป็นทานชนิดหนึ่ง หมายถึง การที่บุคคลไม่ผูกโกรธ คือ ไม่มีความรู้สึกขุ่นมัว ไม่พอใจ ไม่อาฆาตจองเวร เป็นการหมดซึ่งความคิดที่อยากจะแก้แค้นต่อผู้ที่ทำให้รู้สึกขุ่นเคืองใจ และยังเป็น การไม่ถือความผิด หรือการลวงเกินกระทบกระทั่งนั้นว่าเป็นโทษ (สมเด็จพระญาณสังวร, ม.ป.ป.: 11-18) การให้อภัยเป็นการลดความรู้สึกทางลบที่เกิดขึ้นกับสิ่งที่ทำให้ขุ่นเคืองใจ โดยการเพิ่มการยอมรับ ความเข้าใจ การให้อภัยและมีความหวังว่าจะผ่านสภาวะนั้นมาได้ ทั้งนี้การศึกษาค้นคว้าในเรื่องของการให้อภัยได้เริ่มทำอย่างจริงจังเมื่อประมาณ 3 ทศวรรษที่ผ่านมา (Cosgrove, 2008: 1) โดยผ่านฐานความคิดด้านศาสนาและวัฒนธรรมตะวันตก มีผลการศึกษาวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นถึงคุณประโยชน์ของการให้อภัย ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลดีต่อสุขภาพทางกายและสุขภาพจิต การให้อภัยทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติอย่างมีความสุข โดยผ่านกระบวนการการให้ความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษา

ดังนั้นนักวิจัยจึงให้ความสนใจในการศึกษาและพัฒนาการให้อภัย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือมนุษย์ให้เกิดความสุข โดยเฉพาะในศาสตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ ดังเช่น จิตวิทยา ซึ่งมีการศึกษาการให้อภัยในหลายมิติ เช่น ประสาทวิทยา เชิงคลินิก พัฒนาการ การรู้คิด และบุคลิกภาพ (Ballester, 2009: 605) และยังมีการศึกษากลไกการเกิดขึ้นของการให้อภัย ได้แก่ สาเหตุ ประเภท ลักษณะของการให้อภัย และความสัมพันธ์ระหว่าง การให้อภัยกับตัวแปรเชิงจิตวิทยาต่างๆ นอกจากนี้ยังนำการให้อภัยมาใช้ในการบำบัดและการให้คำปรึกษา โดยมีรูปแบบการให้คำปรึกษา เพื่อพัฒนาให้เกิดการให้อภัยที่มีความเหมาะสมกับสภาพเฉพาะของปัญหา เช่น ปัญหาด้านสัมพันธภาพ การเป็นผู้ที่ถูกกระทำ (victim) และความ ต้องการการได้รับการอภัยของผู้กระทำผิด (offender) จากข้อมูลข้างต้นคุณประโยชน์ของการให้อภัยเป็นคุณลักษณะที่ทำให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น ก่อให้เกิดความสุขทั้งต่อตัวบุคคลและสังคมแวดล้อม (Enright, 2008:7) เนื่องจากการให้อภัยเป็นวิธีการที่ใช้ในการช่วยคลี่คลายปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ (Ferch, 1998: 261)

ในการศึกษา ลักษณะของการให้อภัย โดยทั่วไปจะจำแนกลักษณะการให้อภัยได้เป็น 2 รูปแบบที่สำคัญ (Worthington, 2006: 18-25) คือ (1) รูปแบบการให้อภัยระหว่างบุคคล (interpersonal models of forgiveness) ที่มองว่าการให้อภัยเป็นเรื่องระหว่างบุคคลสองคน หรือระหว่างบุคคลกับ

สิ่งต่างๆ ประกอบด้วย การให้อภัยผู้อื่น (forgiving others) และการให้อภัยสถานการณ์ (forgiveness of situation) และ (2) คือ รูปแบบการให้อภัยภายในบุคคล (intrapersonal models of forgiveness) ในมุมมองนี้มองว่า การให้อภัยเกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ได้แก่ การให้อภัยตนเอง (self-forgiveness) ทั้งนี้การที่บุคคลเกิดความไม่พอใจ มีอารมณ์ขุ่นมัว หรือมีอารมณ์โกรธนั้น เกิดจากการกระทำของตนเอง หรืออาจเกิดจากบุคคลอื่นเป็นผู้กระทำแก่ตน หรือเกิดจากสถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้ เช่น ภัยธรรมชาติ และความเจ็บป่วย บางครั้ง การเกิดการไม่ให้อภัย อาจเกิดจากเหตุใดเหตุหนึ่ง 2 สาเหตุ หรือ 3 สาเหตุร่วมกันก็ได้ การให้อภัยจึงเป็นผลรวมของการให้อภัยตนเอง ให้อภัยผู้อื่นและให้อภัยสถานการณ์ ในการศึกษาการให้อภัยจึงควรพิจารณา องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าว เพื่อที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม และการให้อภัยทั้ง 3 ลักษณะสามารถพัฒนาหรือสอนให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งตรงกับแนวความคิดเรื่องการให้อภัยของ สнайเดอร์ (Snyder, 2007: 280-283) แนวคิดการพัฒนาการให้อภัยของวอร์ทิงตัน (Worthington, 2006: 171-173) การพัฒนาลักษณะการให้อภัยตามแนวคิดของทอมป์สันและคณะ (Thompson, et al., 2005: 313-359) ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นฐานความรู้จากการศึกษาในประเทศตะวันตก ยังไม่มีการศึกษาในประเทศไทย

ประโยชน์ของการให้อภัยและความก้าวหน้าของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้อภัย ทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่าการให้อภัยในสังคมไทยมีลักษณะอย่างไร และเนื่องจากสภาพของปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันได้สะท้อนลักษณะของการไม่ให้อภัย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกซึ่งความขัดแย้ง การไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน การแก้แค้นเอาคืนโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งแสดงออกในรูปแบบของการทะเลาะวิวาท การทำร้ายตนเอง และการทำร้ายผู้อื่น ทำให้ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษาลักษณะการให้อภัยในวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นช่วงวัยที่มักจะประสบกับวิกฤติต่างๆ ซึ่งอาจนำไปให้เกิดความรู้สึกไม่ให้อภัยได้ง่าย และมักมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดการไม่ให้อภัยในลักษณะที่รุนแรง

ทั้งนี้ในเบื้องต้นของการวิจัย เพื่อการพัฒนาแบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบการให้อภัยของวัยรุ่น โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายวัยรุ่น (focus group interviews) จำนวน 40 คน พบว่า องค์ประกอบของการให้อภัยของวัยรุ่นไทยนั้น มีลักษณะที่สอดคล้องกับ 3 องค์ประกอบของการให้อภัยตามแนวคิดของ สнайเดอร์และคณะ ได้แก่ การให้อภัยตนเอง การให้อภัยผู้อื่น และการให้อภัยสถานการณ์ ในแต่ละองค์ประกอบ มี อารมณ์เชิงบวก คือ การยอมรับ การเข้าใจ การมีความหวังและการให้โอกาสกับสิ่งที่ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองใจ และอารมณ์เชิงลบ คือ ความรู้สึกโกรธ ความรู้สึกเกลียด ความกลัวหลบหลีก และความต้องการแก้แค้นที่มีต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองใจ เป็นตัวชี้วัด ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำมาพัฒนาสร้างเป็นแบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่นและนำมาเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่นมีองค์ประกอบที่สอดคล้องตามทฤษฎี และได้พบข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่น ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่จะนำเสนอในบทความวิจัยนี้ ผลการศึกษาจากการวิจัยนี้จะเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษาด้านโปรแกรมการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาการให้อภัยสำหรับวัยรุ่นในงานวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยในส่วนนี้ คือ เพื่อศึกษาลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยนี้จะทำให้ทราบลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่น ซึ่งจะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างและพัฒนาโปรแกรมการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาการให้อภัยที่เหมาะสมกับลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่นต่อไป

วิธีการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 14-16 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2554 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi - stage sampling) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสุ่มเลือกเขตพื้นที่การศึกษาในกรุงเทพมหานคร ได้เขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสุ่มเลือกโรงเรียนจากเขตพื้นที่การปกครอง ซึ่งสุ่มได้เขตพื้นที่การปกครอง ประกอบด้วย เขตดินแดง เขตจตุจักร เขตทวีวัฒนา เขตพระโขนง และเขตดอนเมือง ขั้นตอนที่ 3 เป็นการสุ่มเลือกโรงเรียนจากเขตพื้นที่การปกครอง โดยการจับฉลาก ซึ่งเลือกจำนวน 1 โรงเรียนจาก 1 เขตพื้นที่การปกครองและขั้นตอนที่ 4 เป็นการสุ่มเลือกนักเรียนจากระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 565 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ แบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของ ทอมป์สันและคณะ (Thompson, et al, 2005: 313-359) ร่วมกับผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มวัยรุ่นเป้าหมาย (focus group interviews) อายุ 14-16 ปี จำนวน 40 คนเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการให้อภัย และลักษณะการให้อภัยในมุมมองของวัยรุ่น นำข้อมูลที่ได้ใช้ประกอบการสร้างแบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่น และดำเนินการพัฒนาเครื่องมือตามกระบวนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ลักษณะของแบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่น ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 49 ข้อ แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อคำถามทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา ส่วนที่ 2 การให้อภัยตนเอง จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 3 การให้อภัยผู้อื่น จำนวน 23 ข้อ และส่วนที่ 4 การให้อภัยสถานการณ์ จำนวน 14 ข้อ แต่ละข้อมีลักษณะคำตอบเป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 7 ระดับ คือ ไม่จริงเลย ส่วนใหญ่ไม่จริง ไม่ค่อยจริง จริงพอๆ กับไม่จริง จริงบ้าง ค่อนข้างจริง และจริงที่สุด ตัวอย่างข้อคำถาม รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ตัวอย่างข้อวัดของแบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่น จำแนกตามลักษณะของการให้อภัย

ลักษณะการให้อภัย	ข้อความ	ระดับคำตอบ						
		1	2	3	4	5	6	7
การให้อภัยตนเอง	ฉันยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนได้							
การให้อภัยผู้อื่น	ทันทีที่มีโอกาสฉันจะตอบโต้กับคน ที่เคยทำให้ฉันไม่พอใจอย่างสาสม							
การให้อภัยสถานการณ์	ฉันกล้าที่จะเผชิญหน้ากับสิ่งที่เกี่ยวข้อง กับเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นได้							

คุณภาพของแบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่นมีรายละเอียดดังนี้ ค่า IOC จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน อยู่ที่ .67 - 1.0 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .20-.640 และมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) แบบความสอดคล้องภายใน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับ คือ .906 และการให้อภัยตนเอง คือ .842 การให้อภัยผู้อื่น คือ .887 และการให้อภัยสถานการณ์ คือ .885

การแปลผลคะแนน ผู้วิจัยให้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนน เป็น 5 ระดับ ดังนี้

1.0 - 2.50 หมายถึง ไม่ให้อภัย คือ เป็นบุคคลที่มีการตอบสนองต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจในลักษณะของการไม่ให้อภัยอยู่เสมอ

2.51 - 3.50 หมายถึง ค่อนข้างจะไม่ให้อภัย คือ เป็นบุคคลที่มีการตอบสนองต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจค่อนข้างจะมาจากลักษณะของการไม่ให้อภัย และมีการให้อภัยบ้างเล็กน้อย

3.51 - 4.50 หมายถึง ให้อภัยปานกลาง คือ เป็นบุคคลที่มีการตอบสนองต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจในลักษณะของการไม่ให้อภัยพอกๆกับมีลักษณะการให้อภัย

4.51 - 5.50 หมายถึง ค่อนข้างจะให้อภัย คือ เป็นบุคคลที่มีการตอบสนองต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจค่อนข้างจะมาจากลักษณะของการให้อภัย และมีลักษณะของการไม่ให้อภัยอยู่บ้างเล็กน้อย

5.51 - 7.00 หมายถึง ให้อภัย คือ เป็นบุคคลที่มีการตอบสนองต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจในลักษณะของการให้อภัยอยู่เสมอ

ในการรวมคะแนนและการแปลผลคะแนนนั้น สามารถดำเนินการได้ เป็น 2 ลักษณะ คือ เป็นการรวมคะแนนทั้งฉบับจะแปลผลเป็นคะแนนการให้อภัยโดยภาพรวม และการรวมคะแนนเฉพาะด้าน จะได้ผลคะแนนเฉพาะด้านของการให้อภัย คือ การให้อภัยตนเอง การให้อภัยผู้อื่น และการให้อภัยสถานการณ์

3. วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และการให้ข้อมูลเป็นไปโดยความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างที่จะให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่น ทั้งนี้มีการลงนามยินยอมการให้ความร่วมมือ เมื่อได้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลและวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปและลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่น มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร จำนวน 565 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 368 คน (ร้อยละ 65.13) และเพศชาย จำนวน 197 คน (ร้อยละ 34.87) มีอายุ ระหว่าง 14 - 15 ปี จำนวน 162 คน (ร้อยละ 28.67) และอายุ 15 ปี 1 วัน -16 ปี จำนวน 403 คน (ร้อยละ 71.33) กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 284 คน (ร้อยละ 50.27) และกำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 281 คน (ร้อยละ 49.73)

2. ลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่น

จากผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นมีลักษณะการให้อภัย ปรากฏรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการให้อภัย โดยภาพรวม ตามลักษณะของการให้อภัย และรายชื่อของแบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่น

ลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่น	\bar{x}	SD	ระดับการให้อภัย
1. การให้อภัยตนเอง	5.48	0.783	ค่อนข้างจะให้อภัย
1.1 อารมณ์เชิงบวกที่มีต่อตนเอง	5.54	0.831	ให้อภัย
1.2 อารมณ์เชิงลบที่มีต่อตนเอง	5.40	0.907	ค่อนข้างจะให้อภัย
2. การให้อภัยผู้อื่น	4.50	0.933	ให้อภัยปานกลาง
2.1 อารมณ์เชิงบวกที่มีต่อผู้อื่น	4.98	1.015	ค่อนข้างจะให้อภัย
2.2 อารมณ์เชิงลบที่มีต่อผู้อื่น	4.34	1.279	ให้อภัยปานกลาง
2.3 การหลบหลีก	4.03	1.288	ให้อภัยปานกลาง
3. การให้อภัยสถานการณ์	4.55	1.221	ค่อนข้างจะให้อภัย
3.1 อารมณ์เชิงบวกที่มีต่อสถานการณ์	4.63	1.324	ค่อนข้างจะให้อภัย
3.2 อารมณ์เชิงลบที่มีต่อสถานการณ์	4.46	1.236	ให้อภัยปานกลาง
การให้อภัยของวัยรุ่น โดยภาพรวม	4.74	0.761	ค่อนข้างจะให้อภัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 2 พบว่า ลักษณะของการให้อภัยของวัยรุ่นโดยภาพรวมมีการให้อภัยอยู่ในระดับค่อนข้างจะให้อภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.761

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยตามลักษณะของการให้อภัย พบว่า ลักษณะของการให้อภัยตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างจะให้อภัย ($\bar{x} = 5.48, SD = 0.783$) และในด้านย่อยของตัวชี้วัด พบว่า อารมณ์เชิงบวกที่มีต่อตนเอง คือ ด้านการยอมรับ การเข้าใจตนเอง การให้โอกาสและความหวังต่อตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับให้อภัย ($\bar{x} = 5.54, SD = 0.831$) ด้านอารมณ์เชิงลบที่มีต่อตนเอง คือ ความโกรธตนเอง รู้สึกผิดต่อตนเอง กลัวการกระทำที่ผิดพลาดของตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างให้อภัย ($\bar{x} = 5.40, SD = 0.907$)

ลักษณะของการให้อภัยผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับให้อภัยปานกลาง ($\bar{x} = 4.50, SD = 0.933$) และในด้านย่อยของตัวชี้วัด พบว่า ด้านอารมณ์เชิงบวกที่มีต่อบุคคลที่ทำให้เกิดความซุนเคืองใจ คือ การยอมรับ มีความเข้าใจ มีความหวัง และการให้โอกาสกับบุคคลที่ก่อให้เกิดความซุนเคืองใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างจะให้อภัย ($\bar{x} = 4.98, SD = 1.015$)

ด้านอารมณ์เชิงลบที่มีต่อผู้อื่น คือ ความรู้สึกโกรธ เกลียด แค้นเคืองที่มีต่อบุคคลที่ก่อให้เกิดความซุนเคืองใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับให้อภัยปานกลาง ($\bar{x} = 4.34, SD = 1.279$) และด้านการหลบหลีก คือ ความรู้สึกกลัว การหลีกเลี่ยง หลบบุคคลที่ก่อให้เกิดความซุนเคืองใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับให้อภัยปานกลาง ($\bar{x} = 4.03, SD = 1.288$)

ลักษณะการให้อภัยต่อสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างจะให้อภัย ($\bar{x} = 4.55, SD = 1.221$) และในด้านย่อยของตัวชี้วัด พบว่า ด้านอารมณ์เชิงบวกที่มีต่อสถานการณ์ คือ การมีการยอมรับ การทำความเข้าใจ การให้โอกาสกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความซุนเคืองใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างจะให้อภัย ($\bar{x} = 4.63, SD = 1.324$) และด้านอารมณ์เชิงลบที่มีต่อสถานการณ์ คือ ความรู้สึกเคียดแค้น ความโกรธ ความรู้สึกเกลียดที่มีต่อสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความซุนเคืองใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับให้อภัยปานกลาง ($\bar{x} = 4.46, SD = 1.236$)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของการให้อภัยของวัยรุ่นโดยภาพรวม เป็นการประมวลผลภาพรวมของลักษณะการให้อภัยของวัยรุ่น 3 แบบ ได้แก่ การให้อภัยตนเอง การให้อภัยผู้อื่น และการให้อภัยสถานการณ์ พบว่า การให้อภัยของวัยรุ่น มีระดับการให้อภัยอยู่ในระดับค่อนข้างจะให้อภัย โดยวัยรุ่นมีการตอบสนองต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความซุนเคืองใจด้วยอารมณ์อารมณ์เชิงบวก คือ มีการยอมรับ มีความเข้าใจ มีความหวังและให้โอกาสกับสิ่งที่ก่อให้เกิดความซุนเคืองใจ แต่ในขณะที่เดียวกันก็พบว่าวัยรุ่นยังคงมีการตอบสนองต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความซุนเคืองใจในลักษณะการมีอารมณ์เชิงลบ คือ ความรู้สึกโกรธ เกลียด เคียดแค้น หรือแม้แต่การหลบหลีกซึ่งสะท้อนถึงความกลัวที่มีต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความซุนเคืองใจ จากปรากฏการณ์ที่วัยรุ่นยังคงมีอารมณ์เชิงลบกับสิ่งที่ก่อให้เกิดความซุนเคืองใจนั้น ทำให้วัยรุ่นยังมีการไม่ให้อภัยปะปนอยู่

ทั้งนี้ในการที่จะเป็นผู้ที่มีการให้อภัยนั้น การตอบสนองของบุคคลที่มีต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความชุ่นเคืองใจ จะเป็นลักษณะของการปรับเปลี่ยนจากอารมณ์ลบที่มีต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจไปสู่อารมณ์ที่เป็นกลาง หรืออารมณ์ที่เป็นบวก และจะไม่มีอาการคงลักษณะของความรู้สึกที่เป็นอารมณ์เชิงลบไว้ แม้ว่าจะมีการระลึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วเคยก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจอารมณ์เชิงลบก็ว่าจะไม่เกิดขึ้น จึงจะเรียกได้ว่า มีการให้อภัยอย่างแท้จริง (Thompson, 2005: 310) และแม้ว่าการให้อภัยเป็นการคลายลงของความรู้สึกหรืออารมณ์เชิงลบ เช่น ความโกรธ ความเกลียด และความอยากแก้แค้นลง การให้อภัยอาจเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไปและไม่ใช้การลืม หรือการประนีประนอมแต่อย่างใด หากเมื่อใดที่ต้องประสพกับสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลระลึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วยังคงก่อให้เกิดความรู้สึกชุ่นเคืองใจ หรือมีอารมณ์เชิงลบ นั้นย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นยังไม่ได้เกิดการให้อภัยอย่างแท้จริง (Denton, 1998: 281-292)

ในการเก็บข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยให้วัยรุ่นระลึกถึงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจของแต่ละคนก่อนดำเนินการทำแบบประเมินการให้อภัยสำหรับวัยรุ่น จากผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าวัยรุ่นจะมีการตอบสนองต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจด้วยอารมณ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างจะให้ภัย-ให้อภัย แต่ก็พบว่า วัยรุ่นยังคงมีระดับการให้อภัยของอารมณ์เชิงลบอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสะท้อนถึงการที่วัยรุ่นยังคงมีการใช้อารมณ์เชิงลบตอบสนองต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจอยู่ อันอาจนำไปสู่ลักษณะของการไม่ให้อภัยได้ การตอบสนองด้วยอารมณ์เชิงลบดังกล่าว อาจนำมาสู่การทะเลาะวิวาท หรือการแก้แค้นเอาคืนโดยวิธีการที่ไม่เหมาะสมได้ ดังนั้นในกลุ่มวัยรุ่นจึงยังมีพื้นที่และมีความจำเป็นที่จะได้รับการพัฒนาไปสู่การให้อภัย โดยการคลายความรู้สึกอารมณ์เชิงลบให้ลดลง ซึ่งทำได้โดยการระลึกถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความชุ่นเคืองใจ และใช้พื้นฐานของการมีอารมณ์เชิงบวกและอารมณ์รัก ที่เกิดจากการมีความเข้าใจในความคิดความรู้สึกของบุคคล การเข้าถึงจิตใจ การรู้สึกเมตตา เกิดเป็นความรักที่จะให้กับสิ่งที่ทำให้ชุ่นเคืองใจ ก็จะช่วยให้ลดอารมณ์เชิงลบที่มีต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจลงได้ (Worthington, 2001: 109)

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในแต่ละลักษณะของการให้อภัย พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ลักษณะการให้อภัยตนเอง เป็นการให้อภัยที่วัยรุ่นมีระดับการให้อภัยสูงที่สุดเมื่อเปรียบ เทียบกับการให้อภัยผู้อื่นและการให้อภัยสถานการณ์ โดย วัยรุ่นมีการให้อภัยตนเอง อยู่ในระดับค่อนข้างจะให้ภัย หมายความว่า วัยรุ่นมีการตอบสนองต่อตนเอง ในฐานะที่ตนเองเป็นสาเหตุ เป็นผู้สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ในลักษณะที่ให้อภัยมากกว่าไม่ให้อภัย โดยวัยรุ่นมีการใช้อารมณ์เชิงบวกในการตอบสนองต่อตนเองในฐานะที่ตนเองเป็นสาเหตุของความชุ่นเคืองใจในระดับให้อภัย คือ วัยรุ่นมีการยอมรับ มีความเข้าใจในการกระทำที่ผิดพลาดของตนเอง มีความหวังและให้โอกาสตนเองในการดำเนินชีวิตต่อไปได้ ซึ่งอธิบายได้ด้วยแนวคิดของ วอร์ทิงตัน (Worthington, 2006:190) ที่ว่า ในการกระทำที่ผิดพลาดอันเกิดจากตนเองนั้น แม้ว่าจะสร้างความรู้สึกเจ็บปวด หรือความรู้สึกละอายใจแก่ผู้ที่กระทำ แต่บุคคลจะทำความเข้าใจกับสิ่งที่ตนเองได้กระทำไปได้ด้วยเหตุผล และความเข้าใจในข้อ จำกัดของตนเอง ทำให้บุคคลสร้างการยอมรับผลการกระทำที่ผิดพลาดของตนเองได้อย่างไม่มีข้อโต้แย้ง อารมณ์เชิงลบที่เกิดขึ้นกับตนเองจึงคลายลงได้ จนเกิดการให้อภัยตนเองได้ อันนำไปสู่การมีความหวังและมีโอกาสในการที่จะ

แก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าว หรือก่อให้เกิดการยอมรับในการกระทำนั้นได้ เป็นผลให้มีการเพิ่มขึ้นของอารมณ์เชิงบวกที่มีต่อการกระทำที่ผิดพลาดของตนเอง ทำให้อารมณ์เชิงลบที่เกิดจากการกระทำของตนเองคลายลง วัยรุ่นจึงมีการใช้อารมณ์เชิงบวกตอบสนองต่อตนเองในระดับให้อภัยได้

นอกจากการมีอารมณ์เชิงบวกของวัยรุ่นที่กล่าวข้างต้น ยังพบว่า วัยรุ่นมีอารมณ์เชิงลบกับการกระทำของตนเองอยู่บ้างในระดับค่อนข้างให้อภัย แสดงว่า วัยรุ่นมีการใช้อารมณ์เชิงลบตอบสนองต่อการกระทำที่ผิดพลาดของตนเองอยู่บ้างเล็กน้อย อาจเนื่องจากลักษณะอารมณ์ของวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ค่อนข้างมีความแรงของอารมณ์ และการมีประสบการณ์ที่จำกัด ในช่วงแรกของเหตุการณ์อาจทำให้วัยรุ่นคิดว่าสิ่งที่ตนเองทำลงไป เป็นความผิด พลาดที่ยิ่งใหญ่ จึงทำให้เกิดความซุ่นเคืองใจกับตนเอง มีการตอบสนองต่อตนเองด้วยอารมณ์เชิงลบได้ แต่เมื่อทำความเข้าใจกับการกระทำและข้อจำกัดต่างๆ ของตนเอง อารมณ์เชิงลบที่เกิดขึ้นในระยะแรกจึงค่อยๆ ลดลง ทำให้เกิดการให้อภัยตนเองได้

การให้อภัยผู้อื่น (forgiving another person) พบว่า วัยรุ่นมีระดับการให้อภัยผู้อื่นในระดับต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับการให้อภัยตนเองและการให้อภัยสถานการณ์ โดยวัยรุ่นมีการให้อภัยผู้อื่นอยู่ในระดับให้อภัยปานกลาง หมายถึง วัยรุ่นมีการตอบสนองต่อบุคคลที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจในลักษณะของการให้อภัยพอๆ กับการไม่ให้อภัย เมื่อพิจารณา ด้านอารมณ์เชิงลบพบว่าวัยรุ่นใช้อารมณ์เชิงลบตอบสนองต่อผู้อื่นที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจในระดับปานกลาง แสดงว่า วัยรุ่นมีการตอบสนองกับผู้ที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจ ด้วยความโกรธ ความเกลียด ต้องการการแก้แค้น ต่อผู้ที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจพอๆ กับการไม่ตอบโต้ด้วยอารมณ์ลบดังกล่าว แต่อาจใช้การตอบสนองต่อผู้ที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจ โดยมีพฤติกรรมของการหลบหลีกบุคคลที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจ ซึ่งการหลบหลีกต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจในลักษณะของการให้อภัยตนเองและการให้อภัยสถานการณ์จะปรากฏรวมอยู่ในอารมณ์เชิงลบ แต่ในการวิจัยนี้ พบว่าในลักษณะการให้อภัยผู้อื่น มีการแยกการหลบหลีกออกมาเป็นองค์ประกอบที่ชัดเจน ซึ่งพบในระดับปานกลาง แสดงว่า วัยรุ่นมีการใช้การหลบหลีกต่อบุคคลที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจพอๆ กับการเผชิญหน้า การหลบหลีกนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกกลัว หรือการยังคงมีความซุ่นเคืองใจถ้าจะต้องเผชิญกับบุคคลที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจ จากปรากฏการณ์ดังกล่าว เป็นข้อสังเกตที่ทำให้เห็นว่า วัยรุ่นมีการใช้อารมณ์เชิงลบตอบสนองต่อผู้ที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจ ซึ่งความซุ่นเคืองใจโดยส่วนใหญ่เกิดจากการที่บุคคลได้รับผลการกระทำจากบุคคลอื่นแล้วพัฒนาให้เกิดความรู้สึก ที่ขาดความสุข อันนำไปสู่การไม่ให้อภัย (Thompson, 2005: 317)

ในโลกการไม่ให้อภัยผู้อื่นนั้น วอร์ทิงตัน (Worthington, 2006: 31) ได้ให้มุมมองว่าเกิดจากความซุ่นเคืองใจ ที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกถึงการสูญเสีย เจ็บปวด ทำให้มีความรู้สึกไม่ยุติธรรม บุคคลเกิดความตึงเครียดขึ้น ทำให้ประเมินว่า ความซุ่นเคืองที่ได้รับนั้นเป็นการคุกคาม หรือเป็นการทำร้าย ถ้าประเมินว่าเป็นการคุกคาม บุคคลจะมีการยึดติด บ่อยๆ ครั้งจนเกิดความรู้สึกของการไม่ให้อภัยที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การแก้แค้น และแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงอารมณ์เชิงลบต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจ และถ้าประเมินว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการทำร้าย จะนำไปสู่การแก้ไข และเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นได้ สำหรับวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ค่อนข้างจะรุนแรง และมักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล การที่บุคคลอื่นมาทำพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความซุ่นเคืองใจ โอกาสใน

การประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจึงค่อนข้างไปในทิศทางของการคุกคาม ไม่สามารถสร้างการยอมรับและการทำความเข้าใจในการกระทำของบุคคลอื่นได้อย่างทันห้วงที่ แต่สิ่งที่จะเกิดก่อนคือการตอบโต้ อย่างน้อยก็เป็นวิธีหนึ่งในการคลายอารมณ์เชิงลบลงด้วยความรู้สึกที่ได้รับการชดใช้หรือเอาคืน และการคลายลงของอารมณ์เชิงลบอาจเกิดจากแรงกดดันในสังคม เมื่อวัยรุ่นแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งอารมณ์เชิงลบ เช่น การมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรง แก่แค้นเอาคืนกับบุคคลที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจ สังคมรอบข้างอาจมองว่าวัยรุ่นมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมได้ ทำให้วัยรุ่นบางส่วนใช้การหลบหลีกบุคคลที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจแทนที่การตอบโต้หรือการเผชิญหน้ากับบุคคลที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจ การเผชิญหน้าอาจเป็นการย้าทวนถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความชุ่นเคืองใจเพิ่มขึ้น และทำให้สภาพของปัญหามีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นด้วย

ประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ เอนไรท์ (Enright, 2008: 45) ที่ศึกษาขั้นพัฒนาการของความมอดุติธรรมและการให้อภัย โดยพบว่า การให้อภัยในขั้นแรกที่เกิดขึ้นได้ เกิดจากการที่บุคคลได้แก่แค้น หรือได้ลงโทษกับบุคคลที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจได้ ต่อมาคือการให้อภัยเกิดได้เนื่องจากการได้รับการชดใช้ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น การให้อภัยเกิดจากการคาดหวังของสังคม เพื่อให้บุคคลได้รับการยอมรับทางสังคม เมื่อเป็นไปตามกฎบัญญัติซึ่งเกิดจากกฎหมาย หรือกฎความเชื่อทางศาสนา และระดับสุดท้ายของการพัฒนาการให้อภัย คือ การให้อภัยเกิดได้ด้วยการมีความเข้าใจ มีความรักในการเป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกเดียวกัน

ผลการวิจัยนี้ พบว่า วัยรุ่นจะมีอารมณ์เชิงบวกต่อบุคคลที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจ ในระดับค่อนข้างจะให้อภัย แต่ก็ยังคงมีอารมณ์เชิงลบและการหลบหลีกในระดับให้อภัยปานกลาง ซึ่งการใช้อารมณ์เชิงลบและการหลบหลีกมาเป็นวิธีการในการตอบสนองต่อผู้ที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจอาจเป็นวิธีทางหนึ่งที่ทำให้เกิดอารมณ์เชิงบวกต่อผู้ที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจได้ เช่น ได้ทำการแก้แค้นแล้ว ได้มีโอกาสในการแสดงออกถึงความไม่พอใจที่เกิดขึ้นให้ผู้ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจรับทราบ หรือการหลีกเลี่ยงบุคคลในระยะแรกๆ ทำให้มีเวลาในการทำความเข้าใจสาเหตุที่บุคคลได้กระทำกับตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการสร้างการยอมรับกับผลของความชุ่นเคืองใจ ทำให้เกิดการลดลงของอารมณ์เชิงลบที่มีต่อผู้ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจได้ จากเหตุคิดดังกล่าว จึงทำให้วัยรุ่นในงานวิจัยนี้มีการให้อภัยผู้อื่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงว่าวัยรุ่นมีการตอบสนองต่อบุคคลที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจในลักษณะของการให้อภัยพอๆ กันลักษณะที่ไม่ให้อภัย

การให้อภัยสถานการณ์ (forgiveness of situation) ในงานวิจัยพบว่า วัยรุ่นมีการให้อภัยสถานการณ์ในระดับค่อนข้างจะให้อภัย และเมื่อเปรียบเทียบกับการให้อภัยตนเองและการให้อภัยผู้อื่น พบว่าการให้อภัยสถานการณ์มีระดับการให้อภัยที่สูงกว่าการให้อภัยผู้อื่นเพียงเล็กน้อย และมีระดับการให้อภัยเท่ากันกับการให้อภัยตนเอง แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ยังมีค่าที่ต่ำกว่าการให้อภัยตนเองทั้งอารมณ์เชิงบวกและอารมณ์เชิงลบ แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นมีการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจในลักษณะให้อภัยและยังมีการไม่ให้อภัยอยู่บ้าง โดยมีอารมณ์เชิงบวกต่อสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจ ได้แก่ มีการยอมรับ มีความเข้าใจต่อผลที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์แล้วร้ายมากกว่าการมีอารมณ์เชิงลบ คือ มีความโกรธ ความเกลียด ความไม่พอใจต่อสถานการณ์แล้วร้ายดังกล่าว

ทั้งนี้ตามแนวคิดของ สнайเดอร์และโลเปซ (Snyder, Lopez, 2007: 282) กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีอารมณ์เชิงบวกกับสถานการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้น เพราะเห็นว่าเหตุการณ์ดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นเฉพาะกับตนเองเพียงคนเดียว แต่มีบุคคลอื่นที่ประสบกับปัญหานี้เช่นเดียวกัน หรือมองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุสุดวิสัย ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงได้ การเกิดขึ้นของเหตุการณ์แม้จะสร้างความสูญเสีย แต่ก็ยังมีความหวังและโอกาสที่จะทำสิ่งที่ตั้งใจให้สำเร็จได้ ซึ่งช่วยให้เกิดการยอมรับและความเข้าใจนำไปสู่การมีอารมณ์เชิงบวกต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ แมคคูลลอร์ท (McCullough, 2001: 27) ที่ศึกษาการให้อภัยเชิงพุทธศาสนา กับประเด็นของการให้อภัยในสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ โดยเห็นว่าสถานการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้น หรือเรื่องสุดวิสัยที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของกรรมทั้งกรรมในภพชาติอื่นซึ่งไม่อาจระลึกได้ หรือกรรมจากการกระทำในปัจจุบัน ทำให้บุคคลเกิดการยอมรับและมีความเข้าใจในเหตุที่เกิดขึ้นได้ ช่วยคลายความรู้สึกของการไม่ให้อภัยลงได้ แต่คงต้องใช้เวลาในการพิจารณา จากแนวคิดดังกล่าวอธิบายได้ว่า วัยรุ่นมีอารมณ์เชิงบวกต่อสถานการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นได้ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่สุดวิสัย ไม่สามารถแก้ไขใดๆ ได้ และทราบล่วงหน้าได้ เพราะถ้าทราบล่วงหน้าได้คงมีวิธีการป้องกันได้ หรือแม้ว่ารู้ล่วงหน้าได้การเตรียมป้องกันก็อาจมีข้อบกพร่อง ซึ่งยังคงเกิดปรากฏการณ์ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นแม้ว่าจะบอกไม่ได้ว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบหรือจะจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างไรในเมื่อได้สร้างความสูญเสียและความเดือดร้อนเกิดขึ้นแล้ว

เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้วัยรุ่นทำความเข้าใจ เกิดการยอมรับ และมีความหวังที่จะผ่านพ้นได้ เมื่อมีโอกาส เนื่องจากวัยรุ่นมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลได้ แต่ต้องใช้เวลาในการพิจารณา ทั้งนี้ในระยะแรกของการเผชิญกับสถานการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปบุคคลจะมีความรู้สึก มีความคิด และมีการกระทำในแง่ลบต่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่อยู่เหนือการควบคุมของตนเอง เช่น ภัยธรรมชาติ หรือความเจ็บป่วย การแสดงออกของการไม่ให้อภัยสถานการณ์ อาจจะสะท้อนออกมาในรูปแบบของการโกรธ การบ่น การทำลายข้าวของ การหลีกเลี่ยงสถานการณ์ หรือสถานที่เกิดเหตุ และการครุ่นคิดในผลที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความรู้สึกขุ่นมัวไม่พอใจ หรือในกรณีของการเจ็บป่วย อาจแสดงออกถึงความต้องการการแก้แค้นโดยการแพร่เชื้อไปยังผู้อื่น เป็นต้น การที่วัยรุ่นยังคงมีอารมณ์เชิงลบต่อสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองใจ อาจเนื่องมาจากลักษณะของวัยรุ่นที่มีความอ่อนไหวทางอารมณ์ค่อนข้างสูง การขาดความสามารถและประสบการณ์ในการเผชิญกับปัญหาต่างๆ เมื่อต้องพบกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ส่งผลเสียต่อตัววัยรุ่นเองแม้ว่าจะเป็นเหตุสุดวิสัย ก็จะเป็นการง่ายที่จะทำให้วัยรุ่นมีอารมณ์เชิงลบต่อสถานการณ์ ในระดับของการให้อภัยปานกลาง ซึ่งมีโอกาสที่จะให้อภัยและไม่ให้อภัยพอๆ กัน ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกไม่ให้อภัยได้

จากการอภิปรายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การที่วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะให้อภัยตนเองสูงกว่าการให้อภัยผู้อื่น และการให้อภัยสถานการณ์นั้น เป็นเพราะพัฒนาการของวัยรุ่น ที่มีวุฒิภาวะทางความคิดในการทำความเข้าใจเหตุผล และการสร้างความเข้าใจในการกระทำของตนเองได้ละเอียดเป็นนัยดี ทำให้เกิดการยอมรับกับผลของการกระทำของตนเองที่เกิดขึ้นได้ หากแต่ว่าในการที่จะทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ หรือบุคคลอื่นที่ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองใจนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำได้ในทันทีทันใด เพราะความสงสัยหรือการที่จะทำความเข้าใจอาจต้องใช้ระยะเวลา จึงมีแนวโน้มว่า

วัยรุ่นจะนำอารมณ์อารมณ์เชิงลบมาใช้ในการตอบสนองต่อสถานการณ์และผู้ที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความขุ่นเคืองใจได้ ทำให้มีลักษณะของอารมณ์เชิงลบซึ่งมีโอกาที่จะทำให้เกิดการไม่ให้อภัยได้ และเมื่อวัยรุ่นพิจารณามูลเหตุของสิ่งที่ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองใจ ด้วยสติปัญญา ด้วยประสบการณ์ ด้วยการได้รับคำขอโทษ ด้วยการได้รับการขอโทษ อันเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้าใจ นำไปสู่การยอมรับและการคลายลงของอารมณ์เชิงลบ ทำให้พัฒนาอารมณ์เชิงบวกต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองใจ นำมาสู่การมีการให้อภัย

ทั้งนี้จากผลการวิจัยแม้จะสะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่น มีลักษณะการให้อภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างให้อภัย แต่ก็ยังมีลักษณะที่อาจก่อให้เกิดการไม่ให้อภัยได้ เช่น อารมณ์เชิงลบต่างๆ ดังนั้นวัยรุ่นจึงยังคงอยู่ในสภาวะที่ควรจะต้องได้รับการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีการให้อภัยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการให้อภัยผู้อื่น

ในการพัฒนาการให้อภัยของวัยรุ่นนั้น ควรมีการพัฒนาโดยมีการเสริมสร้างให้เกิดอารมณ์เชิงบวกต่อสาเหตุของความขุ่นเคืองใจ ทั้งด้านของการสร้างความเข้าใจ การยอมรับ การมีความหวังและการให้อภัยกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการลดลงของอารมณ์เชิงลบ ควบคู่ไปกับการให้วัยรุ่นได้มีโอกาสในการระบายออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดในเชิงลบที่มีต่อเหตุที่เกิดขึ้น อันจะเป็นวิธีการหนึ่งในการลดอารมณ์เชิงลบได้ เมื่ออารมณ์เชิงลบลดลงหรือเกิดมุมมองใหม่ที่จะทำให้อารมณ์เชิงลบหมดไป วัยรุ่นก็จะมีการให้อภัยเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. โดยภาพรวมแม้ว่าวัยรุ่นจะมีลักษณะการให้อภัยอยู่ในระดับค่อนข้างจะให้อภัย แต่ก็ยังมีพื้นที่ของการเกิดการไม่ให้อภัยอยู่บ้าง ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการมีลักษณะการมีอารมณ์เชิงลบ ต่อสิ่งที่ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองใจ ดังนั้นในการที่จะพัฒนาให้เกิดการให้อภัยควรจะต้องมีการลดลงของระดับอารมณ์ลบลง และแม้ว่าอารมณ์บวกที่ก่อให้เกิดการให้อภัย จะมีระดับที่ค่อนข้างจะให้อภัย แต่ยังคงมีพื้นที่ที่จะพัฒนาการให้อภัยได้อีก

2. เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการให้อภัย พบว่า ลักษณะการให้อภัยผู้อื่น มีระดับการให้อภัยปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการให้อภัยผู้อื่นเป็นลักษณะที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาให้เกิดการให้อภัย เพราะมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดการไม่ให้อภัยได้มากกว่าการให้อภัยตนเองและการให้อภัยผู้อื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาลักษณะการให้อภัยในภาพรวมของวัยรุ่นในประเทศไทย เพื่อศึกษาลักษณะของการให้อภัยของวัยรุ่นในแต่ละภูมิภาค และทำให้ทราบภาพรวมของการให้อภัยของวัยรุ่นไทย

2. อาจมีการพัฒนาแบบประเมินการให้อภัย และทำการศึกษาลักษณะของการให้อภัยของบุคคลในทุกช่วงวัย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการให้อภัยสำหรับบุคคลในช่วงวัยต่างๆ และทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการให้อภัยในบริบทของสังคมไทย

3. ทำการศึกษาการให้อภัยในแต่ละลักษณะของการให้อภัย เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของการให้อภัยในแต่ละลักษณะได้ชัดเจนขึ้น ทั้งการให้อภัยตนเอง การให้อภัยผู้อื่น และการให้อภัยสถานการณ์

บรรณานุกรม

- พระญาณสังวร. (ม.ป.ป.). **อภัยทาน**. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา.
- Ballester, Sandrine., Munoz, Sastre., Maria, Teresa., & Mullet Etienne. 2009. "Forgivingness and lay conceptualizations of forgiveness." **Personality and Individual Differences**. 47, (Jun) : 605-609.
- Cosgrove, Lisa., Konstam, Varda. 2008. "Forgiveness and Forgetting: Clinical Implications for Mental Health Counselors." **Journal of Mental Health Counseling**. 30, 1 (Jan) : 1-13.
- Denton, R. T., & Maetin, M.W. 1998. "Defining Forgiveness: An empirical exploration of process and role." **American Journal of Family Therapy**. 26, 4 (Oct-Dec) : 281-292.
- Enright, R. D. 2008. **Forgiveness is A Choice**. Washington ,DC : APA Life Tools.
- Ferch, Shann R. 1998. "Intentional Forgiving as a Counseling Intervention." **Journal of Counselling & Development**. 76, (Summer) : 261-270
- McCullough, Michael E., Sandage, S. J., & Thoresen, Carl E. 2001. **Forgiveness: Theory, Research, and Practice**. New York : Guilford Press.
- Snyder, C.R. and Lopez Shane J. 2007. **Positive Psychology : the Scientific and practical Explorations of Human Strengths**. London:SAGE Publication.
- Thompson, Laura Yamhure., et al. 2005. "Dispositional Forgiveness of Self, Others and Situations." **Journal of Personality**, 73, 2 (April) : 313-359
- Worthington, Everett L. 1998. "An empathy-humility-commitment model forgiveness applied within family dyads." **Journal of Family Therapy**. 20 : 59-76.
- Worthington, E. L.; et al. 2001. **Unforgiveness, forgiveness, and health. In Faith and Health : Psychological perspectives**. Plante,T.G. & Sherman,New York:Guilford.
- Worthington, Everett L. 2006. **Forgiveness and Reconciliation Theory and Application**. New York : Taylor &Francis Group.